

Ese in tóta
Sambat'a.
Pretiu abon.
in Sibiu pe anu
3 fl. 40 cr., pe
1/2 anu 1 fl.
70 cr.

AMICULU SCÓLEI.

Pentru tóte
provinc. austr.
pe anu 4, pe 1/2
a. 2 fl., pentru
princ. romane
pe anu 38, pe
1/2 a. 19 piast.

Protocolulu

conferintiei tienute in Sibiu in $\frac{9}{21}$ martiu 1861 in casele seminariale in privinti'a reuniunei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, si anu-mitu in privinti'a compunerii statutelor aceleia, spre a se substerne spre aprobarea prenalta, conchiamata in 20. februaru s. v. prin jurnalele nationale din patria, de catra Eselenti'a Sa D. Episcopu baronulu Andreiu de Siaguna.

(Urmare.)

Siedinti'a III-a din $\frac{11}{23}$ martiu 1861.

1. Siedinti'a s'a deschisu la 10 óre cu autenticarea protocolulu siedintiei a II-a.

2. Dupa aceea comisiunea prin alesii sei DD. consiliariu Aldulianu si pretore Puscariu reportà conferintiei, ca este gat'a cu elaborarea celoru trei sectiuni restante din statute; deci se continuà desbaterea acelora in plenariu din §. in §. pana la finitu si modificanduse si adaogenduse cele de lipsa, s'au primitu de bune si acestea, si asia s'au stabilitu de conferintia urmatórele statute ale asociatiunei:

Statutele

Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

SECTIUNEA I.

Despre scopulu reuniunei si medilócele ajungerei iui.

§. 1.

Asociatiunea póta numirea de „Asociatiune transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“.

§. 2.

Scopulu asociatiunei e inaintarea literatur'e romane si cultur'a poporului romanu in deosebitele ramuri prin studiu, elaborarea si edarea de opuri, prin premii si stipendii pentru diferitele specialitati de sciintia si arte si alte asemine.

§. 3.

In adunantiele acestei asociatiuni suntu oprite orice

desbateri asupra obiectelor religiose si politice, incatu aceste privescu la presentu.

§. 4.

Spre ajungerea scopului asociatiunei voru servi de medilóce:

1. Interesele dela capitalele consantile scopului ei, de fundatori si de membrii asociatiunei; tacele anuale, cari incurgu dela aceiasi membrii, — precumu si darurile, cari se speréza in viitoriu dela benefactori.

2. Folósele ce se voru castigá prin tiparirea si vinderea de opuri sciintifice, precumu si prin conlucrarile deosebite ale membriloru ei.

SECTIUNEA II.

Despre constituirea asociatiunei.

§. 5.

Asociatiunea consta din membrii fundatori, ordinari, corespondenti si onorari, fara deosebire de natiune si religione. Toti acesti membrii se voru provedea cu unu documentu de legitimare.

§. 6.

1. Membru fundatoriu alu asociatiunei este totu insulu, carele depune asociatiunei odata pentru totu deaun'a celu pucínu un'a suma de 200 f. v. a.

2. Membru ordinariu este acela, care e *sui juris*, se insinua si depune la unulu d'intre Colectorii reuniunei, séu odata pentru totdeuna unu capitalu, ce aduce unu venitu de 5 f., séu pe fiacare anu tacs'a de 5 f. v. a.

3. Membrii fundatori si ordinari au egale drepturi.

§. 7.

Comune, corporatiuni si alte persóne morale potu inca fi membrii fundatori séu ordinari ai reuniunei, inplinindu obligatiunea din §. precedente.

Insa aceste individualitati morale nu voru avea dreptu de a se representá pre sine in adunanti'a asociatiunei.

§. 8.

Membrii corespondenti sunt aceia, cari insinuanduse se voru denumi prin adunanti'a generala in urm'a propunerii presiedintelui séu a comitetului, séu si prin

motiunea unui membru ordinariu. — Acesti membrii nu vor plăti taxe, inasa se cere, că ei se fia barbati de capacitate si se se p^ota asteptá dela densii cu siguritate, ca voru spriginí si inaintá scopulu asociatiunei.

§. 9.

Membrii onor ari se denumescu de adunanti'a generala pe temeulu doveditu alu capacitateri, inaltei pusetiuni si a altoru merite personali ale loru. — Ei suntu liberi de orice contributiune.

§. 10.

Asociatiunea va fi prevediuta cu unu sigilu, care va purtá de juruscriptiune numirea asociatiunei, precumu si cu un'a casa, in care se va pastrá averea ei, precumu banii, pretiosele, si hartiile de pretiu si care va fi prevediuta cu dóue chei.

SECTIUNEA III.

Despre oficialii asociatiunei.

§. 11.

Oficialii asociatiunei suntu:

1. Unu presiedinte, 2. unu vicepresiedinte, 3. unu secretariu primariu, 4. unu secretariu, 5. unu bibliotecariu si archivariu, 6. unu casieriu, 7. unu controlor.

Toti acesti se alegu de adunanti'a generala de'n membrii sei fundatori si ordinari pe cate 3 ani. — Presiedintii se intarescu de locul mai 'naltu. — De sene se intielege, ca ei se potu realege.

§. 12.

Adunanti'a va avea si unu servitoriu.

§. 13.

Oficialii acesteia imbraca oficiu onorariu, prin urmare fara salariu. — Totusi se concede adunantiei generala dreptulu de ai remunerá din veniturele fondulu asociatiunei dupa impregiurari, si anumitu dupa puterile materiale ale ei.

§. 14.

Drepturile si datorintiele presiedintelui suntu:

- De a conchiamá adunanti'a generala si a comitetului, st a purtá presidiulu in trinsele.
- A priveghiá, cá desbaterile si conclusele adunantieloru, se se duca potrivit scopulu si intereseloru asociatiunei.
- A priveghiá, cá ceialalti oficiali ai asociatiunei se corespunda datorintieloru loru cu acuratetia.
- A representá asociatiunea in afara in afacerile asociatiunei. Insa afacerile presiedintelui in numele asociatiunei, cari aru produce obligatiuni asupra ei, numai atuncea voru fi obligatorie pentru ea, daca

acelea au urmatu d'in invoirea comitetului si daca hartiile respective voru fi subscribe prelunga elu si de doi membrii ai comitetului si contrasignate de secretariulu acela, carui este incredintiatu sigilulu asociatiunei, cum si prevediute cu acelu sigilu.

- Presiedintele numai ásia va putea asigná plati d'in banii asociatiunei, déca acele voru fi preliminate de comitetu, si daca harti'a de asignatura va fi contra signata de acum pomenitulu secretariu.
- Plenipotentiele séu constitutiunile de procuratori pentru ingrijirea afaceriloru asociatiunei inantea organeloru d'in afara, se subscrie de presiedinte prelunga contrasignarea secretariului.
- Asemenea se subscriu numai de presiedinte si de secretariu tóte documentele de justificarea primirei de membrii in asociatiune, circularele si publicatiunile, precumu si protocólele siedintieloru adunantiei generala si a comitetului.
- Presiedintele ingrigesce pentru esecutarea conclusiuniloru adunantiei generala si ale comitetului, si rinduesce scontrarea casei din timpu in timpu.

§. 15.

Vicepresiedintele suplinesce pe presiedintele in tóte drepturile si indatoririle lui potrivit §-lui precedinte, pecandu acela este impedeatu de a funcioná.

§. 16.

Secretariulu primariu e conservatoriulu sigilului, pórtá si contrasignéza protocolulu siedintieloru adunantieloru generala si a comitetului si contrasignéza totu deunadata, fatia cu organele si individii esteriori, precumu si cu cas'a asociatiunei, si acelea harti, care suntu de contrasignatu dupa prescristulu paragrafu 14. — Mai incolo elu este directorulu cancelariei asociatiunei, si anumitu a protocolulu de gestiune a espediturei si alu archivei — in fine densulu redige fói'a periodica si organulu publicitatii alu asociatiunei.

§. 17.

Secretariulu secundariu substitue si ajuta pre secretariulu primariu in tóte afacerile lui din §-lu precedinte.

Bibliotecariulu ingrigesce de registrarea opuriloru si obiecteloru scientifiche precum si a recuisiteloru asociatiunei. Elu fara concesiuenea presiedintelui nu va dá afara nimicu din obiectele incredintiate ingrigirei lui.

§. 18.

Casieriulu debue se fia individu cautionatu, elu incaséza banii asociatiunei, pórtá ratiotiniu despre ei; elu

ingrigiésee, cá tacsele si alte datorii restante ale asociatiunei se intre la timpulú seu. Elu pregatesce si substerne ratiotiniú anuale adunantiei generali spre revisiune, elu este responsaveru pentru casa si pórtá un'a cheia a ei.

§. 19.

Controlorulu are de a contrasigné tóte actele de ratiotiniú, care se tienu de cas'a asociatiunei si a purtá a dóu'a cheia a acesteia; — de aci urméza, ca densulu este pentru cas'a asociatiunei in solidumu respundietoriú cu casierulu.

§. 20.

Resiedinti'a cancelariei asociatiunei este Sibiuulu.

(Vá urmá.)

Despre metodele de invetiatura.

Numimu metoda de invetiatura principulu si medilócele generale ce intrebue cineva pentru a comunica scolariloru ceea ce trebue se invetie.

Lesne pricepe cineva neaperat'a trebuintia a unei metode bune. A urmă o metoda uritiósa, este a urmă unu principu gresítu si a intrebúí nenemerite. Totu omulu, care da invetiatura trebue dar a cautá cu grige, care este cea mai buna dintre tóte metodele, séu mai bine care este singur'a buna, fiindu-ca nu potú fi dóue bune pentru acelasi invetiatoriu si aceiasi scolari.

Nu va putea avea nescine dibaci'a a face acésta cercetare, daca nu va fi in stare se deosibésca ceea ce este bunu de ceea ce nu este, si daca nu va avea o opiniune otarita asupra conditiuniloru ce trebue a implini o metoda pentru a meritá aprobatiune. Intr'acestu casu, nu vei avea alta calauza, decatu capriciulu teu, ori intemplarea, ori celu d'anteiu siarlatanu, care s'ar aflá in drumulu teu. Trebue dara cá se aibi regule statornice de a pretiúí lucrulu. Care sunt aceste regule?

Respunsulu o se-lu gasesci in cursulu metódelorú. Elu nu trebue si nici nu póte a-ti dá nesce aplicatiuni statornice; elu nu trebue si nu póte se-ti dea, decatu principii nestramutati.

Intr'adeveru, desi se afla bune metode, in sa nu este nici unulu, care se fia generalu, care se póte aplica la toti scolariú, in tóte impregiurarile; si ori-cine aplica metode universale se insiéla, séu insiéla pe altiú. Acésta se pricepe. Prin midiloculu facultatiloru sale si dibaciei sale fiacare invetiatoriu afla osebitele sale procede, multumirea lui insusi, elu dobandesce rezultatele cele mai norocite; multumirea iscusintiei ce'lu

osibesce si cu care trage o parte buna din midilócele sale actiandu si marindu luarea-aminte a scolariloru sei, si multumirea tuturor impregiuraliloru in care se afla si in midiloculu carora a facutu cele mai rapedi propasiri. Dar' nimini nu se mai afla totu intr' acelesi impregiurari, totu cu aceiasi scolari, cu aceeasi capacitate cu aceeasi ardóre. Inteligintiele si vointiele, trebuintiele si putibilitatile se osibesce nemarginitu. Acésta este ceea-ce face capulu-d'opera alu creatiunei; dar' totu acésta restórna tóte chimerele de uniformitate, de universalitate.

Cu tóte aceste, in impregiurarile in care se afla nescine, totdeauna este o metoda mai buna decatu tóte celelalte, si este asiá pentru cuventulu ca totul se osibesce si se renouiesce necontentitu; metodele nóue, care vinu dela ómeni intielepti si seriosi, si care pórtá in ele sigilulu esperintiei si autoritatii aflatorului, trebue a fi priimate cu favoru. Chiaru atunci, candu ar fi lipsite de acestu titlu de recomandatiune, si ar fi numai nesce fapte ale bune credintie si ale devotamentului, potú a avea meritulu de a trage luarea-aminte asupra unorú puncturi neingrigite in studii séu asupra vre unui midilocu, ce ar face succesurile mai stralucite. Mai ordinaru, desi este vre o neperfectiune in aceea ce ataca si vre o esageratiune in aceea ce propune cineva, in sa prin desbaterea ce i se urzesce se surpa indata ratacirile si lucrulu finéza totdeauna in interesulu adeverului. Iubirea de metode nóue este celu pucinu o dovéda de interesulu ce iá nescine pentru invetiatur'a publica. Sunt ómeni, carii se plangu de prea marele numeru de metode. Prefacerile, dicu ei, sunt ruinarea invetiaturei, nesciundu invetiatorii ca unde se afla. Se nu ne facemu in sa partasi unei asemenea rataciri. Daca s'ar gasi invetiatori, carii s'ar opintí studiandu si comparandu osebitele metode, ar trebúí, cá in locu se se ingrigésca cineva de opintirea lorú, se le arate alte cariere. Invetiatorulu celu demnu de acestu titlu se invétia chiaru insusi pre sine fórté multu, candu studiéza metode nóue, si indreptéza multe indoieli si culege incredintiari si midilóce de reesire pentru metod'a sa.

A ta, invetiatorulu alu junetii, este treb'a a judecá schimbarile séu pretinsele imbunatatiri ce propune cineva; a alege din aceea, ce inventa cineva, numai ceea ce se póte pune in lucrare; si a-ti face tu insuti — nu cea mai buna din metode pentru universulu intregu — ci o metoda, care se fia buna pentru scol'a ta.

(Vá urmá.)

Chióru, in martiu 1861.

Binesciundu io chierarea acestui organu scolasticu, me restringu, si insiru numai de acele obiecte, care deadreptu se reducu la sfer'a activitatii sale, si incepu cu memorandele cuvinte „*Quod felix faustumque sit*„. Strabatutu de bucuria mi iau dara voia a comunicá si cu publiculu „Amicului“ unu evinémentu, de cele mai afundu taietóre in viét'i'a nóstra: restaurarea districtului nostru Chióru. Provedinti'a deiésca, carea totdeuna vighéza si bine le asiédia tóte, nu intardiá a 'si estinde bratiile sale parintiesti si preste noi, ba in tóta privinti'a i 'si reversá preste noi darurile sale tramitiendu intre noi pre angerulu lui Tobia conducatoriu — pre unu barbatu, care prin zelulu, meritele sale pan'acum oferite pre altariulu natiunei sale, — de intrég'a sa natiune mai ca bine e cunoscutu, si a cui marinimóse lucrari pentru binele publicu neci decatu suntemu destoinici abili a le potea enumerá, furemu fericiti a dobandi pre Ilustritatea Sa — omulu natiunei — D. Sigismundu Papu de supremu capitanu a districtului nostru Chióru. Cu reformele salutarie, prin care are se tréca tiér'a nóstra, scólele nóstre inca trebue a scapá de catusele de pan'acum destulu de cunoscute. Catu pentru noi, desi scólele, educatiunea poporului romanu din acestu districtu pentru mai multe vicisitudine panacum nu se putú inca avantá la starea dorita, la care a ajunsu p. e. un'a alta provincia bine organizata si cu scóle mai numeróse prevediuta; insa acum avendu noi pe acestu mare mecenate in mediloculu nostru nu numai ca ne leganemu intr'o sperantia buna — ci cu tóta fiduci'a indrasnindu asteptamu dela loialitatea Ilustritatii Sale cea de atateori amintita, ca dupa ce adeca succediendu tóte dupa cerintiele timpului si cercustariloru presinte a le dispune: indata 'i va fi celu mai dulce obligamentu, a 'si intórce cur'a sa patriotica spre asiédiarea, spre ridicarea la o buna si fericita stare a educatiunei dulciéi maicei nóstre natiuni din capitanatulu acesta. Dee deci Atotputintele, cá acestu mare aperatoriu alu intereseloru natiunei sale se 'si ajunga limanulu dorintieloru Sale, si se reésa invingatoriu! Deci se traiésca Ilustritatea Sa! se vie concordia! Se'nflorésca Chióru! Se traésca natiunea!!!*)

S.....

Sciri scolastice.

Sibiú, 30. martiu. Se suna de unu timpu incóce totu mai tare, ca si in Ardealulu nostru se vor depune profesorii si institutorii straini depela institutele publice

si se voru inlocá prin altii, pamenteni; cecece ar si fi de doritu.

Pest'a, in martiu. Alu II. gimnasiu catolicu de 8 clase e reorganizatu cu totulu pe magiarie. In 4 ale curintei acelasiu s'a predatu personalulu seu celui nou si in 15 s'a redeschisu cu solenitate, cu ocaziunea care—intre altele — noulu directoru D. Martinu Nagy a tienutu si o vorbire catra profesori, din care estragemu urmatórele:

„Provedinti'a dieésca a voitu, cá gimnasiulu de statu localu, dupa ce a esistatu cá atare doi ani si jumetate, se se predea natiunei, cá junimea educanda in acelasiu se fia partasia de asemeni favoritiuni, crescuta in limb'a nationala magiara, in spiritu nationalu.— Marturisescu, ca e frumósa norocire acésta pentru noi, oo. dd. profesori, carii suntemu insarcinati c'o opera grea, dara cu atata mai frumósa, mai gloriósa — cu punerea in lucrare a magiarisarii aceluasiu. — Deaceea ve salutu pre dvóstra din inima!! Frumósa problema e acésta, prelenga tóta greutatea ei. Frumósa, caci aducemu unu servitiu insemnatu patriei aceleia, care ne nutresce si — daca murimu — ne acopere. Si este óre vr'o datorintia mai nobila, decatu a educá si indreptá junimea tandra si neinvetiata? Dara precatu de frumósa, intocma si de grea este asta problema. Eu, cu privire la pucínatatea mea, carele petrecui acum 30 de ani lungi in asta cariera grontiuósa, dechiaru, ca prelenga tóta greutatea ei, am intimpinatu mai multa bucuria, decum a-ti cugetá. Au nu e bucuria a contemplá rezultatele ostenintiei? macaru adeverat'a staruintia nu e si nu póte remanea nici odata fara de rezultate. Au nu e bucuria, a videa dupa munc'a finita juni care de care mai frumosi, sacrificandu pe altarulu patriei? a faptui pentru fericirea ei cu staruinti'a usitata, cu constantia de feru? Daca este, precum si e, buruiéna intre iérb'a buna, aceési mai de multeori piere de sine, — si remane ce e bunu. Vetí intimpiná si dvóstra, dintre care unii inca n'ati gustatu asta bucuria dulce-amara, lucruri de aceste. Insa nu ve clatinati; vointi'a buna si voi'a cea tare invinge tóte. Dar' inca de vom socoti, ca copilulu si junele de multeori fara de sciinti'a sa este astufelu cum s'arata, cum si ca p'aceia d'aceea 'i incredu curei nóstre, cá se formamu ceva din ei. Dece iá óre maestrulu dal'a a-mana? Au nu, cá se scóta o figura frumósa din pétr'a deformata? Decí vointia buna si constantia in totu lucrulu! Nici odata se nu ne lasamu a fi rapiti de capritiu si pasiuni, nici se fimu

*) Amu trecutu sirele aceste (si astu modu) in colónele nóstre, spre a servi de indemnu invetiatoriloru si tuturoru corespondintiloru nostri, a fi cu atentiune si staruintia la cele ce se facu in interesulu invetiamentulu prin comitatele, districtele si scaunele tierii nóstre in acestu timpu de straformare. Si anume accep-tamu dela corespondintele S. . . din Chióru a ne referá cevasi mai pe largu cele facute pan'acum in interesulu scóleloru acelu districtu, séu macar si numai cele ce sunt in prospectu a se face.

amicii pré-insarcinarii tinerimei. Un'a asiá e de daunósá pentru noi, precum e alta de periculósá pentru cauza. Ceriulu se ne binecuvinte, se binecuvinte lucrările nóstre, cá plantitiile patriei se póta dice odinórá de noi: „a fostu unu fiu bunu si onestu alu patriei, a implinitu cu onóre loculu acela, in care la chiamatu patri'a!“

Din strainatate. In Neapole a esítu unu ordinu gubernamentalu, dupa care fiacare comuna este indatorata a face scóla. Pe parinti legea acésta nu-i silesce a-si tramite copii la scóla, in sa daca aceia ar ajunge vre o data la lipsa de ajutorintia comuna, acésta nu li se va face atunci, candu se va adevéri, ca ei nu si-au datu copii la scóla.

Materiale de instructiune.

Din scól'a practica. Conversatiune cu scolarii asupra gramaticiei. Adverbiulu. (Urmare.) — Ve scriu cinci propusetiuni aici pe tabla, cá se-mi spuneti, care in acelesi sunt adverbie: copilulu siede aici; copilulu scria astadi; calulu fuge tare; copilulu vine indata; copilulu raspunde: asiá. — Adverbiile in aceste propusetiuni sunt: aici, astadi, tare indata, asiá. — Ce determina mai deaprópe aceste cuvinte aici? Pe verbu. — Ce sunt ele dara? Adverbie. — Asiá e, in sa ce observati atunci, candu veti luá in bagare de séma insemnarea lor? O deosebire. — De buna sema; caci cuventulu „aici“ nu 'nsemnéza totu-aceeasi, ce sprima „astadi“; asemene e si cu „tare, indata, asiá“. — Acum se 'mi aratati, la ce se rapórta fiacare din aceste 5 adverbie. Candu dícu: copilulu scrie aici (póte in scóla), unde nu scrie elu atunci? Elu nu scria atunci acasa, séu intr' altu locu. — Ce arata asia dara cuventulu „aici“? Arata loculu, unde scria copilulu. — Sunt deci adverbie, care arata loculu unei lucrari si aceste se dícu adverbie de locu séu locale. — Daca in sa voiu díce: copilulu scria astadi, mane, curendu, tardiu etc. ce esprima atunci „astadi“? Timpulu, candu acela scria. — Bine, in sa ve 'nsemnati, ca adverbie, care otarescu timpulu unei stari, se dícu adverbie timpurale. — Cunóscemu dóue clase de adverbie, mai numitile odata! 1. adverbie locale si 2. adverbie timpurale. — Acuma se cercetamu, de care clasa se tiene adverbiulu din propusetiunea

a treia: Calulu fuge tare. — Care e aici adverbiulu? „Tare“. — De care clasa de adverbie nu se tiene acestu adverbie? Nu se tiene de clas'a adverbiloru locale si timpurale. — Dece nu? Pentruca nu defige unu locu ori unu timpu. — Si ce insemnéza dara? Acésta voi lesne n'o veti aflá, voiu in sa se ve ajutu insumi in aflare. Spuneti-mi, in care anutimpu este mai caldu? Vér'a. — Si in care anutimpu este mai frigu? Érn'a. — Prin ce scimu ca candu este mai frigu si candu mai caldu? Prin sentiulu nostru. — Trebuie in sa se sciti, ca simtiurile nóstre sunt diverse, precum adica este si aflarea nóstra, d'aceea caldur'a si frigulu — dupa acea diversitate — unii le sentim intr'unu gradu si altii intr'altulu; ómenii de aceea aflara unu instrumentu anume, care nu e supusu la acea schimbatiune, cá aflarea nóstra, si d'aceea si arata mai acuratu caldur'a si frigulu. Care scie cum se chiama instrumentulu acela? Termometru. — Si termometrulu acesta dupa ce determina caldur'a si frigulu? Dupa grade. — Asiá e; in termometru numerulu 80 arata gradulu celu mai mare alu caldurei, si numerulu 30 este gradulu celu mai de josu alu caldurei séu celu mai inaltu alu frigului, pentruca chiaru si argintulviu, care in tievea de sticla arata gradele, la unu frigu si mai mare póte se inghiacie. Daca acuma voiu díce: Calulu fuge tare, fórte tare, prétare etc., ce am aratatu eu din fugitulu seu? Gradulu iutieli. — Adverbiile spunu deci si gradulu activarii lucrurilor, care se dícu adverbie graduale séu intensive.

Dupa procedulu acesta usioru se potu face cunoscutu scolariulu si celelalte clase de adverbie (afirmative, negative, dubitative, interrogative, calitative etc.)

(Vá urmá.)

Varietati.

Pest'a, 18. martiu 1861.

Onorate Redactoru! Fiendu provocatu de stimatulu directoru alu societatiei ardeléne de asigurare pentru desdauna de grandine si focu, cá se mai descriu pe scurtu intr'unu discursu chiamarea societatiei susatinse si inriurinti'a ei binefacutória asupra buneistarii materiale — in se in celu mai simplu si poporalu stilui, ii impliniiu cererea — Te rogu, se aibi bunatate a'lu primu-precum urméza - in colónele Dtale.)*

*) Fiindu organele scólei: preotii si invetiatorii in cea mai d'aprópe atingere cu poporul si cei d'anteiu chiamati a-lu capacítá despre cele bune si folosítóre, — pentru mai curend'a latíre a istoru invetiaturi in poporu s'a alesu „Amiculu scólei,“ caci tóta invetiatur'a data este scóla.

**Discursu între doi vecini și între preotul comunității
asupra subiectului asigurării pentru desdaunare de
grandine și de focu.**

Joan u. Buna demaneti'a bade Vasilica!

Vasilic'a. Se-ti dee Dumnedieu buna sanetate bunulu badei vecine, siedi ice pe scaunulu est'a!

J. Sieda binele si sanetatea, bade Vasilica, vedu ca astadi si asia mai multu vomu siedé, fiendu ca-e sant'a dumineca.

V. Fosta-i astadi la biserica? minunatu mai canta pop'a est'a, ce glasu are catu se resuna biseric'a, candu canta, apoi ce predica ne spune, catu l'ai totu ascultá!

J. Fórté m'au petrnsu cuvintele, cu care ne spunea astadi credinti'a desiérta a paganiloru catra dumnedieii loru cei muti si surdi; se vede, ca nu degeab'a invetiá vr'o 12 ani la scóla in Clusiu, apoi vr'o patru in clerica.

V. Da, da; vedi bunulu badei si d'acolo se vede cá-e omu invetiátu, ca sta fécia cu ori ce diregatoru dela scaunu; si — scii vecine, aceia'su oameni fórté 'nvetiati.

J. Ba de multe-ori inca toiesce asupra-le, se vede ca pricepe si la legi. Aduciti aminte, candu puneai fundamentulu casei acestei minunate, carea e mai defrunte in tóta comunitatea nóstra atátu in privinti'a vederositatei, catu si a aratarei ei dinafara, cum dicea pop'a diregutoriloru tramisi spre a dá regule, de care au a se tiené maestrii —in timpú esti noi— candu incepu a dídi vrun casamentu, ast'a asia trebe facuta si nu asia — si diregutorii lasau dupa elu. — Catu te cérca numa?

V. Dieu aceea me cérca 800 fi. arama, apoi catu avuiu d'a me osteni pan'o vediui gata!

J. Acea e buna sumulitia, dara ti-ai facutu odina pecatu vei trai, inca si pentru famili'a dtale; numai se fii sanetosu si se te ferésca Ddieu de perichiu de focu! Caci si acum sentiu frica 'nspate, candu mi vine a minte cum arse cas'a onoratului perinte si a seracului Jovu, care deveni in stare d'a cersí cá se-si póta nutri beat'a familia. — Dómne! ce nenorocire!

V. A! vecine dragulu meu, asta e spre semnu, ca tóte ce avemu sunt in man'a lui Dumnedieu; catu adunamu cu dieci de ani, o nenorocire — si ne potemu aflá la sapa de lemn!

J. Cu adeveratu mare e puterea lui Dumnedieu si nepetrnsa, se fia fostu ventu — dómne feresce— nu scapám vecine, fiendu-mi casuti'a numai cu cativa pasi

mai departata d'a popii decatu a Jovului, cu totulu ardeamu; caci atunci erau tóte uscate; inca Dta ai fostu totusi mai scutitu cá alú treilea vecinu, dara eu de cumva!

V. A! bunulu badei, ce fú se mai vedu si vineri la marturie in Gherl'a: o béta muiere, trista pan' la mórté, cu ochii inflati de plansu, cu o scrisoritia a mana del' o curte esiá si la alt'a se bagá; ha si pe strada pe cali vedea cu vesminte mai domnesci, s'a-propia d'ei si tindindule scrisoritia cu ochii 'n lacremi dicea: „Fa bine Domnule, se te ferésca Ddieu de totu reulu, ajuta-me cu ceva, éta mi-a arsu cas'a cu ce a fostu in ea cu totu, si copii 'mi flamandi ambla dela o casa, la alta. Cugetam vecine, ca delocu o semi crepe inim'a de mil'a ei!

J. Asemene ómeni nenorociti cati si mai cati poti vedé, atatu in orasie catu si pe sate. Dómne, multe nenorociri avemu d'a suferi in lumea asta!

V. Vecine, imi pare c'ai amblatu eri prin tiarina, frumóse 'su holdele, arata ca voru se dee seceratu manosu? én spune mi ceva!

J. Multiamita lui DDieu ca-su fórté frumóse, catu altmintrea nu póte omulu postí; incepu a se galbini. Numai de le-ar ferí Ddieu d' o furtuna cu grandine — pétra. — Vine'ti aminte bade Vasilica? acum doi ani, tocma asia frumóse fusera, candu ne cercetá Ddieu cu grandine crancina, ce ne prefacú in nemiciatirin'a intréga vedindu cu ochii. Dómne, n'o s'o mai potu uitá!

V. Fórté bine 'mi vine a minte, bunulu badei, si acum sentiescu recéla 'n spate, candu cugetu la aceea nenorocire ce ne ajunse! Eram tocma cu cós'a in fe-natie; delocu vedu ca se redica nesce nori negrii, incepe a fulgerá, a tuná, pe urma a plóie cá cum ar turná cu cof'a —si printre picuri — puterea ta Dómne! nesce grundi de ghiatia cá óuale de gaina de mari. Ce furtuna grozava fú, intr'o clipita prefacú in nemiciatierin'a intréga!

J. Scii dta vecine, ca pop'a si atunci cu grandinea precum si candu'i-arse cas'a, capatá ceva ajutorintia dela Clusiu; nu sciu, ce societate este acolo, dela carea toti aceia — precum audiú dela fiulu popii — carii se afla in ea, primescu scutire spre unele asia mari nenorociri ce sar póte templá prin arderea casamenteloru au prin baterea grandinei, firesce pelanga pucina res-cumperare de bani, ce trebe se platésca totinsulu candu intra in societatea aceea; vedi, pop'a 'si si facú alta casa cu ajutorinti'a aceea. Dara seraculu Jovu! me

dóre anim'a de omulu acelu de omenie, cum deveni la sapa de lemnu!

V. Scii ce vecine? pentrucá se fimu informati despre societatea aceea, si se ne potemu folosí de ea, da se mergemu la onoratulu parente; scii ce omu bun-e, cu cata placere si bunatate ne spune lucruri folositorie candu ne adunamu la cas'a lui. Imi vine aminte, ca de cateva ori ne vorbi si despre societatea aceea, in sa nu prea luaiu sem'a bine la cuventele lui.

J. Bine va fi, bade Vasilica, se mergemu!

V. si J. Buna diu'a onorate parente!

Pop'a. Buna sanetate se ve dea Ddiu, siedeti déca v'a adusu Ddiu la cas'a nóstra. Ce mai faci cu lumea ast'a, vecine Vasilica?

V. Multiamescu fórté frumosu onoratului parente, sum sanetosu, apoi celelalte greutati ale vietiei totusi le póte omulu portá mai usioru pelanga sanetate deplina.

P. Si dta vecine Joane, cum te mai laudi?

J. Fórté bine, multiamita perintelui de'ntrabare.

P. Acum aveti lucru de ajunsu la campu cu cositul, cu sapatulu d'a dóua-óra, apoi mintenu cu seceratul. Ce se atinge de samenaturi 'su bunisióre numai se le feréscá Ddiu de vr'o furtuna cu grandine!

V. D'aceea-mi aducu a minte si eu, onorate parinte, caci patin'a d'ir anii de peurma me 'nfióreza fórté, unde-mi vine aminte ce dauna avuramu a suferí noi satenii, afara de dta. Precum díce vecinulu Joanu ca a auditu dela fiulu dtale, nu sciu de la ce societate din Clusiu ai priimitu ceva desdauna.

J. Asia - e onorate parente, fiulu Joanitiu mi-a spusu, ca ai-priimitu. Si pentru aceea cutezaramu a veni la dta, cá se ne 'nformezi despre societatea aceea; caci cá unulu, care ai petrecutu 12 ani in Clusiu, cá omu invetiátu asemenea asecuratu acolo, ne vei sci insciintiá despre ea. Ca vedi onorate parente, n'avemu nici unu razimu in asemene nenorociri, care mai multu ne nefericescu pre noi tieranii.

P. E bine, dragii mei vecini, aceea e societatea de desdauna pentru grandine si focu, va se dica: aceea, carii se facu membrii ai aceleiasi-pelanga platirea unei sumulitie - 'su asecurati in privint'a daunei ce ar putea casioná foculu in casamente, prefacandule in cenusia, au grandinea ar putea pricinuí in samenaturi in tempulu verei.

V. Te rogamu plecati, onorate parente, se aibi bunatate d'a ni-o descrie mai d'aprope; caci amu vré

se ne asecuramu. Pentruca bine ca Ddiu vighéza peste tóte fiintiele, si fara voi'a lui nu póte cadé nici unu firu de peru depe capulu omului-precum ne spuni onorate parente din sant'a evangelia - totusi e bine, daca se ajuta si omulu pre sene incatu e cu potinti'a.

P. E adeveratu vecine Vasilica, asia díce si pro-verbiulu: „Ajuta-te pre tine, si Dumnedieu inca te-va ajutá.“

J. Asia, asia onorate parente, fii bunu, se 'ti ajute Dumnedieu, spune-ne, ca vedi noi cá oameni ne'nvetiati nu ne potemu folosí de asia ceva, ce ne-ar putea scapá in atari inpregiurari de seracie deplina.

P. Me bucuru fórté dragii mei vecini, ca incepeti unu picu a cugetá mai seriosu si ca prindeti a pricepe aceea ce v'am spusu de multe ori. Vedeti iubitoru mei vecini, pana nu veti ascultá de mai marii vostri, carii ve vréu bine din anima curata; pana nu veti urmá svaturile loru cele pline de binevoire, veti totu orbecá, veti totu retací, veti dá totu de pedece ori incatro veti misicá; lasati, roguve, letargi'a, nepasarea; candu ve propune vr'un invetiátu d'ai nostri ceva nou, nu 'lu impingeti dela dyóstra cu aceste cuvente spintecátóre de sentiri: „E, cum au traitu mosii nostu vomu trai si noi.“ Atunci au fostu alti tempi, in sa acum e tempulu renascerei, cerinti'a tempului d'acum e 'in-aintare, propasire, desvoltare“, si dragii mei vecini, de nu vomu face dupa cerinti'a tempului, ne va blastemá viitorimea si ne va udá mormintele cu lacrimi de blastemu. Ce se atinge de societate, ascultati! Aceea e societatea, precum diseiu, cu numele: Societate d'asecuratiune pentru desdauna de grandine si focu intarita prin M. Sa naltiatulu Imperatu. Si are chiamarea d'a dá mana d'ajutoru celoru asecurati atatu pentru daun'a ce ar putea casioná foculu in casamentele cutarui, catu si pentru ceea ce ar putea pricinui grandinea in samenaturi in tempulu verei.

J. Me rogu, onorate parente, ce si cum isi póte omulu asecurá?

P. Isi póte asecurá cas'a, granarulu, siur'a poiata si aceste le póte asecurá au in totu, au numai partile ardiatióse din ele. Precum 'si asecuréza cineva cas'a asia catu din ea tóte partile ardiatióse adeca: coperisiulu, paretii s. c. l., au asecuréza numai acoperisiulu. Ce s'atinge d'asecurare: trebe apretiuite obiectele ce vrea omulu a asecurá cu privire ca catu ajungu din ce 'su facute si de cati ani su facute. Despre pretiuire se face o scrisóre, in carea trebe sa fia insemnatu chiar

tempulu asecuratiunei, caci asecurarea numai pe tempulu in scrisore insemnatu are valöre, d. e. se asecuräza cineva pe 3 ani, trecundu acestia asecurarea fara renoire n'are valöre, va se dica: templandu-se celui pe 3 ani asecuratu dauna dupa decurgerea estoru ani si nefiendu asecurarea renoita, desdauna nu capeta; cu asta merge omulu apoi la societate, au la ori care agentia a ei, fiendu ca are mai in totu orasiulu in Ardelu cate un'a, d' acolo priimesce alt'a numita: „dechiariatiune“, carea trebe se-o pastreze bine si acum cu priimirea acesteia platesce pentru objectele asecurate.

V. Apoi, onorate parente, multu trebe omulu se platésca pe anu ?

P. Platirea aterna, vecine, dela materi'a din carea 'su didite edificiurile, cu ce'su acoperite si pecatu tempu 'su asecurate. De 'su acoperite cu paie, trebe se platésca pe anu dupa tóta sut'a 1 fl. 67 cr. de 'su acoperite cu síndile 1 - 10 - „ „ „ cu caramida — - 70 -

J. Dara in privinti'a samenaturiloru, onorate parente, ce 'si póte omulu asecurá si cum?

P. Isi póte asecurá: granu, orzu, ovesu, cucuru, fasole, si altele asemene, si asiderea au asecuräza grautiulu din ele, au inpreuna si paiele loru, apoi fenu s. c. l. Ce s'atinge d'asecuratu trebe apretiuite si holdele adeca: cu ce 'su semenate si ce póte omulu acceptá din ele la tempulu seu, au de-su secerate si puse in stoguri, aceste trebe apretiuite asemenea si fenulu in clai, apoi tocma asia trebe a amblá la societate au aginti'a precum v'am spusu l'asecurarea pentru case.

V. Apoi platirea, onorate parente, cum merge?

P. Eaca asia vecine: omulu se dechiara ca pe catu tempu vre se 'si asecureza holdele, au stogurile, si elaiile de fenu. De le asecureza pe trei luni, platasce dupa tóta sut'a 1 fl.

pe siese luni 2 —

Asta-i tóta maestri'a, dragii mei vecini: asia se pote omulu asecurá, cá se nu fia totu cu ghiati'a n'spate, ca acum, acum va se vina la sapa de lemnu prin nenorocirile casionate prin grandine au focu. Acum mergeti cu Ddieu si ve asecurati si spuneti si altora se faca asemenea

V. si J. Asia vomu face, onorate parente, Dumnedieu se 'ti deé totu binele si se te traiésca la multi ani, — sanetate buna!

P. Se fiti ai lui Dumnedieu!

M.

* In apropierea comunei Sciuca (lenga Lugosiu) s'a rapeditu in septemenile trecute unu vulturu — din aeru — asupra unui pruncu de 5 ani, care se aflá cu alti doi pe campu, si inghiarandu-lu au voitu a-lu duce. — Prunculu s'au tienutu si aperatu din tóte puterile pana ce au alergatu si ceealalti doi prunci intru ajutoriu. Ei apoi au sdrobitu capulu vulturului cu nesce topoarele ce avéu si l'au dusu acasa. — Ambele aripi ale vulturului — luate cu corpu cu totu — au mesuratu in lungime 6 picióre.

Nr. 21/senatulu.

(3)

Escriere de concursu

pentru ocuparea postului de invetiatoriu la scól'a romana unita din Abrudu, cu care e impreunatu unu salariu anualu de 200 f. v. a., cuartiru liberu, patru orgie cubice de lemne de focu, si una gradina de legume. —

Competitorii, cari debuescu a fi si cantori, si debue pelenga perfepta cunosciintia a limbei romane se mai scie si baremu un'a dein cele dóua limbi ale patriei — au de asi ascerne petitiunile suale provideute cu documentele necesari la subscrisulu senatu bisericescu in restimpu de un'a luna de dile dela publicarea acestui concursu, cu acelu adausu, cumca acei competitori, cari voru fi pedagogi absoluti, voru avea preferintia — si aretendu in decursulu semestrului d'anteiu scolasticu unu efectu bunu si laudaveru in invetiamentu, salariulu anualu i-se va urcá dupa giurstari pana la 300 f. v. a.

Dela senatulu bisericeii rom.-unite

Abrudu, in 17. marte n. 1861.

Basilie de Bosiotta-Motiu Dinbulu,
primariu curatoru.

Respunsu.

A. S. — Aradu. Scrisórea D-Tale mi s'a predatu numai acum, esemplarele cuvenite insa se tramisesera inca inainte de acésta; daca cumva n'au venitu, se se reclame.